

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Vägen ut ur kriminalitet

C-uppsats

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå

Termin VT2020

Författare: Frida Westberg & Sara Zebardast

Handledare: Linnéa Österman

Sammanfattning

Syftet i vår kvalitativa studie var att titta närmare på hur det ser ut när en individ vill lämna kriminalitet. Våra två frågeställningar berör därför vilka de betydelsefulla faktorerna är för att ta steget att lämna kriminalitet, samt vilket stöd en individ får som vill lämna kriminaliteten. Våra huvudresultat berör upplevelser och erfarenheter hos våra sju intervjupersoner, som är yrkesverksamma på ställen, som jobbar med personer som vill lämna eller har lämnat kriminalitet. För att få svar på våra frågeställningar så analyserades intervjumaterialet genom en tematisk analys. Teman som framkom var bland annat att hotbilden var en stor bidragande faktor till att en person väljer att lämna kriminalitet, men även familjen var en bidragande faktor. Däremot så finns det en del svårigheter såsom att lämna vänskapskretsen och att skaffa sig ett vanligt jobb. Något som även påverkade varför en individ valde att lämna kriminaliteten var åldern och vilket typ av stöd som fanns att få. Till vår analys använde vi oss av stämplingsteorin, teorin om sociala band samt teoretiska begrepp så som; vändpunkter, “desistance” och “knifing off”.

Abstract

The purpose of our qualitative study was to look more closely at what the process looks like when an individual wants to leave criminality. Our two research questions highlights the meaningful factors to take a step back from criminality, but we also have one question that highlights what kind of support the individual who wants to leave criminality gets. Our main themes are based on experience and events from our seven respondents that work with individuals that wants to leave the criminal life. We analyzed our interviews with a thematic analyze method to answer our questions. To do that, we also used the labeling theory, the theory of social bonds, “turning points”, “desistance” and “knifing off”. The results we got was; the threat is a big contributory factor for a person to make the decision that he/she wants to leave the criminal life, but the family was also a contributory factor. However, the friendship circle and a normal job are some obstacles that could block the process of leaving criminality. Furthermore, the age of an individual seemed to affect the reasons why they wanted to leave the criminal life but also what kind of support they could get.

Begrepp

Exitprocessen, “desistance”, kriminalitet, vändpunkt, “turning point”, “generativity”, ”knifing off”, sociala band, stämpling, stigma.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Abstract	3
Begrepp	4
Förord	7
1. Inledning	8
1.1 Bakgrund och problemformulering	8
1.1.1 Studiens relevans för socialt arbete	9
1.2 Syfte och frågeställningar	10
1.3 Avgränsning	10
1.4 Arbetsfördelning	11
1.5 Uppsatsens fortsatta disposition	11
2. Kunskapsläget	12
2.1 Desistance from Crime	12
2.2 Amputation or Reconstruction? Notes on the concept of “Knifing Off” and Desistance from Crime”	14
2.3 Emotions, future selves and the process of desistance	15
2.4 Crime in the making	17
2.5 Becoming a social work professional after incarceration	18
2.6 Giving up and giving back: desistance, generativity and social work with offenders	19
3. Teoretiskt ramverk och begrepp	21
3.1 Stämplingsteorin	21
3.2 Teorin om sociala band “social bonds”	24
3.3 “Knifing off”	25
3.4 Vändpunkt	26
3.5 Desistance & exitprocessen	27
4. Metod och metodologiska överväganden	29
4.1 Val av metod – fördelar och begränsningar	29
4.2 Urvalsprocess	29
4.3 Genomförandet av studien	30
4.4 Bearbetning av empirin	32
4.5 Analysmetod	33
4.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	34
5. Resultat och analys	36
5.1 Hotbilden	36
5.2 Ålder	39

5.3 Det motiverande stödet	42
5.4 Svårigheter & hinder	44
5.5 Familj	46
6. Avslutande diskussion	48
6.1 Förslag på framtida forskning	50
7. Referenslista	51
Bilaga 1	54
Bilaga 2.	55
Bilaga 3.	56
Bilaga 4	57

Förord

Vi vill tacka våra nära och kära som stöttat oss i denna process som inte alltid varit lätt, det har inte heller varit lätt med tanke på rådande pandemi-tider och *covid-19* som tog världen med storm och som också påverkade vår studie på olika sätt och vis. Vi vill tacka vår handledare *Linnéa* för engagemanget och tydliga feedback som hjälpt oss på vägen. Slutligen vill vi tacka våra intervjupersoner som bidragit till en ökad kunskap inom området *vägen ut ur kriminalitet*.

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Allmänhetens upplevelse av otrygghet har blivit en central utgångspunkt i svensk kriminalpolitisk debatt. Målsättningen med svensk kriminalpolitik är att minska brottsligheten men också att öka medborgarnas upplevelse av trygghet (Hermansson, 2018 s.179).

Brå är en myndighet som framställer den formella kriminalstatistiken, arbetar med forskning för att ta fram ny kunskap och stödjer lokalt brottsförebyggande arbete (Brå, 2018). Statistik från (Brå 2018) visar bland annat på att antalet lagföringsbeslut mot personer i åldersgruppen 15–17 år har minskat sedan 2009. För denna åldersgrupp 2018 var indexvärdet, alltså beräkning på hur någonting förändras under tid, 64 vilket betyder att antalet lagföringsbeslut, per 100 000 av medelfolkmängden har minskat med 36 procent i åldersgruppen jämfört med 2009 (Brå, 2018).

För de två åldersgrupperna 21–29 år respektive från 30 år och äldre låg indexvärdet för 2018 på 70 respektive 63, vilket i sin tur betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden i dessa åldersgruppen har minskat med 30 respektive 37 procent jämfört med 2009 (Brå, 2018). För åldersgrupper 18–20 år låg indexvärdet för 2018 på 90, vilket betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden i gruppen har minskat med 10 procent (Brå, 2018). Således innebär denna statistik att brottslighet generellt sett går ner med åldern.

I samband med att påföljd för ett brott meddelas, kan individen som fått påföljden också i samband få behandling eller annat stöd som gör att hen inte återfaller i nya brott. På så sätt kan behandlingsinsatser bidra till att minska brottsbenägenheten hos individen och på så vis också minska nivån av brott i samhället. Samtidigt kan rehabilitering också ha ett eget värde, då en människa kan hjälpas ur de problem som på ett eller annat sätt är relaterade till hens brottslighet och på så vis förmodligen får ett bättre liv, oberoende om hen slutar med brottsligheten eller inte (Sarnecki, 2018 s. 141).

För att en individ ska vilja sluta med kriminalitet kan det ses som en samverkan av ett flertal faktorer och processer som hålls samman av individens egen vilja. Att lämna brottslighet involverar en process där individen introduceras i och kan träna sig i att fungera i nya sociala sammanhang. Det kan också uppkomma möjligheter för att skapa meningsfulla relationer till andra människor, och en process kan stärkas där individen börjar anpassa sitt liv till en mer strukturerad vardag och sätt att leva. De processer som leder fram till upphörande med kriminalitet sker under olika delar av livet (Kriminalvården, 2019).

Utifrån ovanstående information upplevs det relevant att undersöka vilka faktorer som spelar roll i exitprocessen samt vilket stöd som finns tillgängligt för individer som vill lämna kriminalitet. Vår förhoppning med denna studie är att uppmärksamma avhoppprocessen inom kriminalitet och att öka kunskapen kring exitprocessen. Vår avsikt är att undersöka detta närmare, med fokus på vilket stöd som finns att få samt vilka faktorer som bidrar till att en individ vill lämna kriminalitet.

1.1.1 Studiens relevans för socialt arbete

Inom socialt arbete möter man människor som befinner sig i många olika situationer och det är viktigt att som socialarbetare lyssna på deras berättelser för att skapa en förståelse av deras liv. Sociala problem är något som ofta diskuteras i medierna, offentliga utredningar och av den sociala sektorns yrkesföreträdare. Ofta så används begreppet sociala problem som om det vore en självklarhet vad det innebär. Däribland finns kriminalitet som ett socialt problem som tas för givet. Det innebär alltså att kriminella betraktas som "sociala problemgrupper" (Meeuwisse & Swärd, 2013 s.25). Konflikten mellan individperspektiv och strukturperspektiv är fortfarande högaktuellt vilket kommer i uttryck i diskussioner om både välfärdsstatens utveckling samt hur vi ska hantera problem som bland annat kriminalitet (ibid:35). För att koppla detta till studiens ämne är det viktigt att förstå och lyssna på hur det kan se ut när en individ som vill lämna kriminalitet. Denna studie kan därför hjälpa belysa hur avhoppprocessen ser ut samt vilka stöd som finns i samhället för detta.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att belysa hur vägen ut ur kriminalitet ser ut samt hur stödet ser ut för de som väljer att lämna kriminaliteten. Syftet är också att undersöka yrkesverksamma och tidigare kriminellas erfarenheter av avhoppprocessen. Mer specifika frågeställningar är:

- Vilka *faktorer* är betydelsefulla för att hoppa av kriminalitet?
- Hur ser *stödet* ut för personer som vill lämna kriminalitet?

1.3 Avgränsning

Ämnet kriminalitet är brett och berör alltifrån anledningen till varför kriminalitet existerar i ett samhälle, hur det kommer sig att vissa individer hamnar i kriminalitet, påföljder kopplat till kriminalitet men också vilket stöd som finns tillgängligt för personer som vill upphöra med kriminalitet. Ungdomars brottslighet är något som engagerar och oroar människor, vilket har gjort att ämnet kriminalitet fått mer uppmärksamhet senaste tiden och att mer resurser riktats dit för att reducera återfall i kriminalitet. Vissa menar att ungdomen är framtiden, vilket betyder att deras brottslighet också uppfattas som ett tecken på framtidens sociala problem och av detta intresse har vi valt att studera vägen ut ur kriminalitet. Vi har valt att avgränsa och mer specifikt studera vilket stöd som finns tillgängligt för individer i åldersgruppen 10 - 25 år som vill lämna kriminalitet samt hur stödet ser ut för dessa individer i exitprocessen. Vidare har vi valt att avgränsa studien till Sverige och informanterna vi har med är ifrån en öst- och en västregion.

1.4 Arbetsfördelning

Innan vi påbörjade skrivandet av uppsatsen så hade vi en diskussion kring hur vi ville att uppsatsen skulle skrivas och vad vi ville få ut av den. Under arbetets gång så har vi diskuterat vad som ska göras och hur arbetet ska läggas upp sinsemellan. Vi har delat upp arbetet genom att gemensamt besluta om vem som ska göra vad och utefter det så har vi arbetat med uppsatsen. Att uppsatsskrivandet delades upp innebär inte att en person har gjort allting helt själv, utan en person har enbart haft ett större ansvar för den delen. Transkribering av intervjuerna delades upp på hälften var, därefter kodades den motsatta partners transkriberingar för att få en så övergripande bild av vår data som möjligt. Under bearbetning av resultatet och analysen delade vi upp och skrev analyser på två teman var. För att bestämma vilka teman vi ville lyfta så satt vi tillsammans för att arbeta fram temadelarna. Analysen delade vi upp, men gav varandra feedback efter varje analys.

1.5 Uppsatsens fortsatta disposition

Här beskrivs de kommande kapitlen i vår c-uppsats. Kapitel två handlar om kunskapsläget som finns kring processen att lämna kriminaliteten. I det tredje kapitlet presenterar vi stämplingsteorin som är en nyckelteori i vår studie samt andra relevanta teoretiska begrepp, såsom sociala band, knifing off, vändpunkter och ”desistance”/exitprocessen. Fjärde kapitlet beskriver den kvalitativa metoden som vi använt oss av i studien. I det femte kapitlet behandlas resultatet och analysen där vi med hjälp av stämplingsteorin och olika teoretiska begrepp som sociala band, knifing off, vändpunkter och ”desistance”/exitprocessen analyserar vår empiri via en tematisk analys. I sjätte kapitlet har vi en avslutande diskussion och drar slutsatser från uppsatsens huvudargument, samt diskuterar vidare forskning inom ämnet.

2. Kunskapsläget

Här nedan introduceras den forskning som vi har tagit del av i vår studie på området vägen ut ur kriminalitet. Den forskning och akademisk litteratur som vi valt att titta på omfattar allt från kunskap om ”desistance”, vad en ”knifing off” process innebär, hur känslor kan påverka ”desistance” processen, generativa åtaganden, hur högskolestudier kan hjälpa tidigare kriminella att göra en exit, till hur vändpunkter kan ha betydelse för att lämna kriminalitet.

2.1 Desistance from Crime

Kazemian & Maruna (2009) beskriver att de flesta forskare definierar ”desistance” som frånvaro av ett kriminellt beteende och att det innebär en permanent förändring från ett kriminellt beteende. En stor mängd forskning om ”desistance” har uppmärksammat vikten av sociala band i processen för ”desistance”.

Vidare skriver Kazemian & Maruna (2009) om Sampson och Laub (1993) som anser att sociala band ger individer möjlighet till anpassning och en anledning att undvika brottslighet. Irwin (1970) identifierar tre viktiga faktorer i förklaringen av ”desistance” mot fortsatt brottslighet: ett jobb, en bra relation och ett engagemang i prosociala hobbyer och intressen. Giordano, Cernkovich och Rudolph (2002) hänvisar till detta som ett ”respektabilitets paketet” och hävdar att äktenskap och jobb stabilitet har en mer betydande inverkan på ”desistance” om de inträffar gemensamt.

Således är vändpunkter som äktenskap och anställning inte oberoende av varandra och vuxenbrott skulle till stor del kunna vara ett resultat av svaga sociala band till sociala institutioner, och ”desistance” mot brott skulle innebära en viss ”social investering” i konventionella institutioner.

Vidare skriver Kazemian & Maruna (2009) att Laub och Sampson (1993) anser att mycket av effekterna av äktenskapet innebär ändringar i rutinaktiviteter. Äktenskap leder till minskningar i ens avvikande kompiskretsar, nya vänner och storfamilj,

samt övergripande förändringar i rutinaktiviteter. Makar utgör också en extra källa till social kontroll och ett effektivt sätt att övervaka rutinaktiviteter, liksom bostadsförändringar och föräldraskap.

Det råder konsensus i litteraturen att jobbstabilitet främjar ”desistance” mot brottslighet. Före detta kriminella som får möjlighet till och med marginella anställningsmöjligheter är mindre benägna att återanvända till kriminalitet än de som inte fick sådana möjligheter. I sin förklaring av sysselsättningens inverkan på ”desistance” betonar Laub och Sampson (1993) återigen den viktiga roll som rutinaktiviteter har. Laub och Sampson (1993) hävdar att de processer som ligger bakom förhållandet mellan arbete och ”desistance” liknar de som ligger bakom förhållandet mellan äktenskap och ”desistance”. Stabilt jobb minskar kriminalitet genom fyra huvudprocesser: ett ömsesidigt utbyte av socialt kapital mellan arbetsgivare och arbetstagare; minskade kriminella möjligheter; direkt informell social kontroll; och utvecklingen av en ”känsla av identitet och mening med ens liv”.

Vidare nämner Kazemian & Maruna (2009) att Gove (1985) hävdar att ”desistance” mot brottslighet är ett resultat av fem viktiga interna förändringar: övergången från självcentrerad till omtanke för andra, utveckla prosociala värden och beteende, öka lättheten i sociala interaktioner, större hänsyn till andra medlemmar i samhället och en växande oro för ”meningen med livet.”

På senare tid utvecklade Giordano och kollegor (2002) en teori om kognitiv transformation som involverar fyra kognitiva förändringar som främjar ”desistance” processen. Först måste individen vara öppen för förändring. För det andra, genom en process med självval, utsätter individen sig för prosociala upplevelser som ytterligare kommer att främja ”desistance” (t.ex. sysselsättning). För det tredje följer individen en ny prosocial och icke-kriminell identitet. Slutligen är det en förändring i uppfattningen av den kriminella livsstilen, dvs de negativa konsekvenserna av kränkningar blir uppenbara.

I denna teori, utvecklad på grundval av en omfattande forskningsstudie, uppfattas ”desistance” som en gradvis process. Flera författare har framhåvt vikten av identitetstransformation i processen för ”desistance”. För att avstå från brott måste

före detta kriminella utveckla en sammanhängande, prosocial identitet för sig själva. Delvis innebär denna process omarbetning av individens självberättelse. Denna process involverar en förmåga att se sambandet mellan tidigare misstag och nuvarande prestationer, att göra det bästa av tidigare erfarenheter och upptäcka ens "sanna jag." (Kazemian & Maruna, 2009).

2.2 Amputation or Reconstruction? Notes on the concept of "Knifing Off" and Desistance from Crime"

Murana & Roy (2007) menar på att flera forskare har föreslagit att förändringar i livet så som "desistance" från kriminalitet kan formas av sociala strukturer genom en "knifing off" process. Individer anses förändra sina liv genom att bryta sig från skadliga miljöer, oönskade kamrater eller till och med det förflutna. Trots den ofta använda terminologin inom kriminologi och andra områden förblir konceptet med "knifing off" underutvecklad. Murana & Roy (2007) kom fram till att "knifing off" är ett av de viktigaste nya teoretiska koncepten som införts i livslång kriminologi under de senaste tio åren.

"Knifing off" avser en rollförändring eller ny möjlighet som att få ett nytt jobb, att ansluta sig till en annan grupp av människor osv, så har vem som helst möjlighet att "knife off". Dessa typer av övergångar verkar vara förknippade med "desistance" ifrån kriminalitet (Horney, Osgood, & Marshall, 1995; Laub et al., 1998; Warr, 2002). (Maruna & Roy, 2007 s.113)

Antagligen kommer drastiska former av "knifing off" leda till betydande förluster för den berörda personen. En bra "knifing off" process skulle innebära, som med en bra kirurg, ett exakt avlägsnande av de bitar av ens tidigare livsval, som vart förorenade, och lämnar alla de andra goda bitarna kvar, även om det förmodligen inte alltid möjligt. Om en individ bryter med alla sina band med sitt förflutna kan det också innebära att man bryter alla band med sin ursprungsfamilj och till och med sina barn, vilket kan leda till att individen kan lida av ensamhet eller en känsla av isolering i sin nya värld (Maruna & Roy, 2007 s.114).

Således finns det evidens kring att ”knifing off” är en av flera möjliga vägar för självförändring. Förekomsten av individer som förändras genom andra processer än ”knifing off” motsäger inte teorin om ”knifing off”. På samma sätt som att individer som ”knife off” inte avfärdar andra teoretiska bidrag från tidigare arbeten om ”desistance”.

I de tidiga stadierna av ”desistance” att hoppa av kriminalitet kan det vara mycket viktigt att skilja från de triggers som är förknippade med kriminellt beteende. För att ”desist” på lång sikt kan det dock vara nödvändigt att ändra ens tankesätt (Maruna, 2001). (Maruna & Roy, 2007 s.113)

2.3 Emotions, future selves and the process of desistance

Hunter & Farall (2018) skriver i sin artikel om emotions, future selves and the process of ”desistance” om den inverkan som individer som försöker avstå från kriminalitet och brott ett framtida icke våldsamt-jag har kring en strävan att ”desist”, när en möjlighet till att utöva ett brott dyker upp, och även de känslor som uppkommer kring att avhållsamheten från att utöva brott kan leda till.

Förklaringar av ”desistance” uppmärksammar ofta de framtida aspekterna av brottslingens liv och det icke-kriminella jaget de vill bli. Dessa framtida-jag föreslås att hjälpa till med ”desistance” genom att ha ett mål att sträva efter genom en beteende guide (Hunter & Farall, 2018 s.304). Att vara uppmärksam på vad som händer i de ögonblick då människor avstår från brott hjälper det oss att förstå de tidiga processerna kring ”desistance” och de svårigheter som är involverade ”desistance” processen (Hunter & Farall, 2018 s.306).

Paternoster och Bushway (2009) menar att, när det kommer till att ha en vision för framtiden kring vem man vill bli och är rädd för att bli är det, så är det då effektivare att främja ett pro-socialt beteende. Det finns två typer av fruktade-jag: vem man kan bli om man inte vidtar åtgärder (i linje med Paternoster och Bushway 2009) och vem man kan återvända till om man inte undviker några åtgärder.

En allmän hypotes i arbetet för att hjälpa kriminella från att avstå från brott, är att förutom de fördelar som kan komma att uppstå dem som gör ansträngningar för att "desist" för att det är "den rätta saken att göra" så kan den naturliga följderna av detta vara att undvika fortsatta medbrott och att individen bör känna sig bra i sig själv (Giordano et al. 2007).

Innan "desistance" upprättas kan en medveten insats behövas för att undvika att utnyttja möjligheterna att utöva brott (Paternoster (kommande) undersöker vikten av intentionalitet i ansträngningarna att desist). Så småningom blir fördelarna med att undvika brott uppenbara, så att brott riskerar att äventyra värderade värden som har byggts upp. Det finns emellertid en känslomässig komponent till detta. För vissa är kampen då de försöker "desist" är att de vet att de inte bör utöva våldsbrott, men att de känner att de borde.

Känslor kan ge drivkraft för att undvika brott i vissa situationer, kanske särskilt när fördelarna med att göra det, underhåll av värderade relationer, till exempel, erkänns. Omvänt, och kanske under den inledande processen för "desistance", kanske emotionella impulser måste motstås om ansträngningar för att undvika att brott ska bli framgångsrika.

Att identifiera vid vilken tidpunkt (eller faktiskt om känslor växlar från att vara ett hinder för "desistance" till hjälp är en viktig del i att packa upp denna dynamik. En del av att avstå från brott handlar om att lära sig nya sätt att "vara" och utveckla en själsförmåga att hantera potentiellt kriminella situationer utan att våldsbrott är en del av detta.

Detta betonar faktiskt agentskapets betydelse i "desistance" processen, för att komma överens kring att inte utöva brott, även om det kanske inte finns en uppenbar fördel med att inte göra det. Farrall et al. (2014) introducerar en modell för hur människor avstår från brott och föreslår att möjligheter att brottslighet kan kontextualiseras som "situationens sammanhang" som spelas i processer för "desistance".

Situationens sammanhang ger en testgrund för livskraften hos ett icke-brottsliga framtida-jag. Situationens sammanhang står isolerat i den utsträckning att brottslingar, trots deras förflutna, kan välja i ett särskilt sammanhang att utöva brott eller inte. De bestäms därför inte helt av vad som har kommit tidigare eller inte. Det kan vara så att ett framtida-jag är den mekanism som överträdare kan överskrida situationer med betydande nackdelar som kan gynna ytterligare brott, även om det bara är under en kort stund (Hunter & Farall, 2018 s.306). Detta visar på betydelsen av agentskap i särskilda ögonblick när brott kan äga rum, med arrangerade förhållanden, som annars kännetecknas av nackdelar. För vissa kriminella kan "desistance" nästan verka oundvikligt, då de utsätts för pro-sociala intryck som leder dem bort från kriminalitet utan mycket hårt arbete (Laub och Sampson 2003). För andra behövs fler målinriktade insatser för dem att acceptera möjliga utvägar som kan hjälpa till med "desistance" och för att dra nytta av dem (Paternoster och Bushway 2014; Paternoster, kommande) (Hunter & Farall, 2018 s.306).

2.4 Crime in the making

Sampsons och Laubs (1993) integrerade teori bygger på tre grundläggande idéer: 1. Fokusering på både samhällsförhållanden och processer. Samhällsförhållanden som de kallar för strukturella faktorer, det vill säga fattigdom, familjeupplösning och liknande orsaker, fördjupar enligt detta synsätt olika typer av individuella problem som familjen har och påverkar den process i vilken ett barn uppfostras. Genom detta ökar riskerna för asocialitet och kriminalitet. Utifrån Sampsons och Laubs utgångspunkter har alltså de strukturella faktorerna väsentliga effekter på brottsligt beteende, men dessa effekter är mest av indirekt karaktär. De processvariabler som ligger närmare individen och som direkt påverkar individens band till det etablerade samhället, såsom uppfostran i familjen eller skolförhållanden, kommer att ha starkare effekt på individens beteende än de indirekta strukturella förhållandena (Sarnecki, 2017 s.111).

2. Enligt Sampson och Laub finns det starka belegg för att både antisocialt och prosocialt beteende uppvisar en stor konstans över tid. Den andra byggstenen, som de uttrycker saken, i deras teori är alltså den kontinuitet som brottsligt liksom annat antisocialt beteende uppvisar under en livscykel. Kriminella ungdomar blir ofta

kriminella vuxna. Författarna påpekar att antisocialt beteende under ungdomsåren har effekter på individens sociala band till samhället i form av utbildning, ekonomiska tillgångar och positioner på arbetsmarknaden hos den unga individen. Det är på så sätt som ungdomsasocialiteten ökar risken för asocialitet hos den vuxne individen (Sarnecki, 2017 s.111).

3.Sampsons och Laubs tredje idé avser förändringar i brottslighet i takt med individens stigande ålder. Även om de utgår ifrån att en individ har en kontinuitet i ett brottsligt beteende, anser de att individens beteende kan förändras till följd av betydelsefulla händelser. Dessa förändringar eller vändpunkter - turning points - kan inträffa på grund av förändringar i den vuxne individens sociala band som uppkommer genom exempelvis en djup relation till en partner, eller genom ett välfungerande äktenskap eller samboförhållande.

Sampson och Laub anser alltså att stabilitet i arbets- och familjeförhållanden hos individen är brottsförebyggande, även om personen varit kriminell i ungdomsåren. Dessa förhållanden kan enligt författarna bli störda om myndigheter ingriper när personer är ung och berövar honom/ henne friheten. Fängelsestraff under ungdomsåren tycks ha negativa effekter för upprättandet av fungerande sociala band i vuxenlivet (Sarnecki, 2017 s.112). Fängelsevistelser (särskilt längre vistelser), omfattande missbruk samt arbetslöshet vid övergången från ungdomstid till vuxen ålder kan bidra till negativa vändpunkter i en individs liv, på samma sätt som starka anknytningar till samhället genom engagerade arbete och eller äktenskap kan innebära positiva vändpunkter (Sarnecki, 2017 s.112).

2.5 Becoming a social work professional after incarceration

Runell (2018) skriver att för att motverka återfall i kriminalitet efter ett fängelsestraff vill majoriteten av tidigare kriminella söka arbete, utbildning och delta i särskilda stödprogram för att lättare komma in i samhället igen. Tidigare kriminella kan öka meningsfullheten i sitt liv genom att själva arbeta med socialt arbete för att hjälpa andra. Det har visat sig att dessa individer har en större potential för lyckad återhämtning från sina upplevelser från fängelset än de klienter som de behandlar (Runell, 2018 s. 2). Det kan vara en utmaning att komma in i

samhället efter ett fängelsestraff för många då man måste hantera strukturella hinder så som stigma kopplat till tidigare kriminalitet eller låg utbildningsnivå, vilket kan leda till svårigheter att hitta en sysselsättning. (ibid:3). Före detta kriminella som arbetar med socialt arbete och som använder sin kriminella bakgrund som en styrka för att guida andra individer som inte har kommit lika långt i sin exitprocess, är mer framgångsrika i sitt arbete än de som inte använder sin kriminella bakgrund som en styrka. Högskolestudier har också visat sig vara en effektiv väg för tidigare kriminella att gå för att skapa kontakt med personer och platser som kan hjälpa sin egen karriärväg (ibid: 11).

2.6 Giving up and giving back: desistance, generativity and social work with offenders

McNeill & Maruna (2008) menar på att ungdomar som bor i missgynnade områden verkar fångas in i en ond cirkel av bland annat brott, missbruk, skuld och fängelse som nästan är omöjligt att slippa undan ifrån. Ändå tyder forskning på att en stor andel ungdomar som är inblandade i brott lyckas avstå från brott i ett senare skede i livet (McNeill & Maruna, 2008 s.224). Genom att utforska och förstå processen kring upphörandet från kriminalitet, har forskning om ”desistance” spelat en viktig roll. Den har också riktat uppmärksamheten mot vikten av att praktisera socialt stöd och hjälpa till att bygga det sociala kapital som krävs för att stödja individens upphörande från kriminalitet. Vissa menar att den bästa strategin skulle vara att låta ungdomar ”växa ut” från kriminalitet ”på egen hand”. Andra menar att det bästa är interventioner genom att ”arbeta i samarbete med självhämmande kraft, är en utvecklings utmaning som Eriksson (1963) kallar ”generativity”. McAdams och de St Aubin (1998) definierar generativitet som:

“Oro för och engagemang för att främja nästa generation, som visas genom föräldraskap, undervisning, mentorskap och generering av produkter och resultat som syftar till att gynna ungdomar och främja utvecklingen och välbefinnandet hos individer och sociala system som kommer att överleva jaget” (McNeill & Maruna 2008 s.225).

Således innebär generativity är benägenheten och villigheten att delta i handlingar som främjar yngre generationers välbefinnande som ett sätt att förändra något på lång sikt. Enligt Erikson framstår generativitet som ett viktigt utvecklingstema för de flesta individer, omkring samtidigt som kriminella beteenden vanligen sprider ut sig, uppskattningsvis i åldersgruppen unga vuxna. Generativa åtaganden verkar fylla ett särskilt tomrum i en persons tidigare kriminella liv, de ger en känsla av syfte och mening och tillåter individen att se förbi sina tidigare misstag (McNeill & Maruna 2008 s. 231).

3. Teoretiskt ramverk och begrepp

Här nedan följer ett kapitel som tar upp teorier och teoretiska begrepp som vi anser är relevanta som förklaringsmodeller för kriminellt beteende hos individer. Förklaringar till det kriminella beteendet går enligt oss att hitta samtliga teorier och teoretiska begrepp nedan och är därav applicerbara i analysen. Då att våra intervjufrågor berör faktor som gör att en individ vill lämna kriminalitet och hur stödet ser ut, så valde vi teorier och begrepp som kan förklara vad kriminalitet är och innebär. Vi har således valt teorier och teoretiska begrepp vars fokus ligger på beteenden hos individen och dennes omvärld.

3.1 Stämplingsteorin

Howard Becker formulerade i mitten av 1960-talet stämplingsteorin. Enligt stämplingsteorin måste en viss handling bli avvikande eller kriminell genom att stämplas av omgivningen. Med stämplingsprocessen avses alltså själva samspelet mellan avvikaren eller den avvikande handlingen och omvärldens reaktioner mot denna, vilket ofta innebär igångsättandet av en process som kan driva individen in i en avvikarkarriär (Månsson, 2013 s.179). Stämplingsteoretiker fokuserar alltså på betydelsen av omgivningens reaktioner på en avvikande handling. Detta synsätt kan sägas vara den yttersta konsekvensen av tanken att brott finns först när en handling i ett samhälle beläggs med straff (Sarnecki, 2017 s.82).

I Howard Beckers bok *Outsiders: Studies in the sociology of deviance* (1963) som bygger på hans studier av bland annat musiker, utgår han ifrån att avvikande beteende inte är en egenskap hos vissa människor, utan att det istället är beroende av andra människors reaktioner på en individs beteende. Om en individ begår en avvikande handling, exempelvis ett brott, kommer denna person inte att uppfattas som avvikare så länge ingen upptäcker att hen har begått handlingen. Omvänt kan en person mycket väl uppfattas som en brottsling trots att hen inte har begått några brott, om omgivning tror att personen är skyldig. I båda fallen påverkas omgivningens föreställning om individen av vilken grupp den tillhör. Med dessa utgångspunkter kan man alltså påstå att avvikelse inte är någonting som finns i sig,

utan som uppstår genom omgivningens reaktioner. Således uppstår avvikelser och avvikare till följd av utifrån kommande reaktioner (Sarnecki, 2017 s. 83).

Goffman (2014) menar på att varje samhälle delar in människor i kategorier och bestämmer vad som ska uppfattas som vanliga och normala för medlemmarna inom var och en kategori. Den sociala miljön bestämmer vilka kategorier av människor som man troligtvis kan träffa på och att de sociala spelregler som råder inom miljön (Goffman, 2014 s. 9).

Ett av de viktigaste interaktionistiska synsätten har varit stämplingsteorin. Det är de avvikande beteendena, produkten utav interaktionsprocesser mellan avvikare och icke-avvikare, som stämplingsteoretiker tolkar. Om vi vill förstå oss på avvikandets natur så är det nödvändigt att förstå sig på varför vissa människor har blivit stämplade som avvikare. Processerna ger uttryck för samhällets maktstrukturer, ett exempel på detta kan vara att när ett barn stämplas som potentiell brottsling blir han eller hon stigmatiserad och löper en stor risk för att uppfattas som opålitlig av samhället (Giddens & Sutton, 2014, s. 608). Giddens & Sutton (2014) skriver om Howard Becker och att han har visat på att avvikande identiteter skapas just genom stämplingsprocesser. Ett avvikande beteende är ett beteende som människor betecknar på det sättet. Det är däremot inte bara beteendet som påverkar huruvida någon stämplas eller inte. En persons klädsel, sätt att tala på eller födelseort kan vara faktorer som påverkar stämplingsprocessen (ibid:608).

Stämplingen påverkar inte bara hur andra människor uppfattar en individ, den påverkar även individens självidentitet. Primära avvikelser är ofta en marginell del utav en persons självidentitet och den avvikande handlingen blir normaliserad. Men skulle det avvikande beteendet upptäckas och fördömas av andra, så kan inte en normalisering av beteendet ske och personen i fråga blir stämplad som kriminell. Sekundär avvikelse är när individer själva accepterat stämpeln som avvikare. Den nya stämpeln kan sedan leda till överordnad status, alltså att det blir en central del utav självidentiteten vilket leder till att det avvikande beteendet fortgår och kan förstärkas (Giddens & Sutton, 2014, s. 608–609).

Studier på "kriminella karaktärer" har lett till att det blivit ett ökat fokus på tidigare insatser när det gäller barn och ungdomar för att förhindra utvecklingen av en

utvidgad sekundär avvikelse. Kriminella banor inleds ofta i åldern mellan åtta till fjorton och det tidiga inträdet kan komma att bli en lång kriminell karriär. Genom tidiga insatser så förhindrar man ungdomar att ta det första steget. Fängelser och andra kontrollorgan, med andra ord de institutioner som har som uppgift att korrigera avvikande beteenden, kan innebära en process av ”lära sig att avvika” och är en tydlig bild utav sociala kontrollens paradox (Giddens & Sutton, 2014, s. 609).

Hur de avvikande identiteterna hanteras och integreras i vardagslivet är en process som ofta mynnar ut i att det avvikande beteendet förstärks, alltså de oavsiktliga konsekvenserna som ett kontrollorgan framkallar mer av just det avvikande beteende som den ska förhindra. Om individen accepterar stämplingen med sin identitet kommer detta troligtvis framkalla en starkare reaktion ifrån kontrollorganet. Det beteendet som betraktas som icke önskvärt blir mer förekommande och de som stämplas som avvikande blir mindre mottagliga för en förändring (Giddens & Sutton, 2014, s. 609).

Kritik mot stämplingsteorin är bland annat att deras fokus på sekundär avvikelse, som kan leda till att de tonar ner betydelsen av primärt avvikande handlingar, kan leda till att de får svårigheter att förklara dessa. Stämplingen av aktiviteter som avvikande sker inte slumpmässigt då det råder skillnader i socialisation och inläring av olika beteenden i samhället, synsätt och olika möjligheter i samhället, vilka kan påverka sannolikheten för att en viss individ ska visa beteenden som kan stå som avvikande eller kriminellt. Det är inte heller helt tydligt ifall stämplingen faktiskt leder till att det avvikande beteendet förstärks. Ett avvikande beteende har benägenhet för att stegvis öka efter att en person har dömts, dock kvarstår frågan om det är ett resultat av själva stämplingen eller om det även finns andra förhållanden som kan påverka? Personer som sitter i fängelse träffar till exempel nästan bara andra kriminella och får också mer information om nya tillfällen till brott. Även om stämpningsperspektivet är bristfällig så är den en viktig beståndsdel om varför människor utvecklar avvikande identiteter (Giddens & Sutton, 2014 s.609).

3.2 Teorin om sociala band “social bonds”

Teorin om sociala band av Travis Hirschi fick stor uppmärksamhet och användning av kriminologer under 70- och 80-talet, men teorin har även under 2000-talet haft ett stort inflytande över kriminologers tänkande (Sarnecki, 2017, s.103). Vad Hirschi menar med sociala band är relationer inom grupper, till vilka individen hör. Sociala band är en kontrollteoretisk terminologi och frihet från sociala band gör det möjligt för individen att begå handlingar som ligger i dess intresse. Däremot så är dessa handlingar något som strider mot de etablerade samhällsnormerna, vilket exempelvis kan vara brott (ibid:104).

För att vidare förklara vad som gör att en individ begår brott så har Hirschi delat in dessa i fyra olika element: *Anknytning* handlar om integration av samhällsnormerna och det som människor tillägnar sig till. *Åtagande* kan förklaras som konventionella investeringar som individen gör, vilket med andra ord betyder att en individ investerar energi och tid i en konventionell livsstil i form av bland annat arbete och utbildning. Om då individen funderar på att begå brott måste denne överväga risken att förlora de investeringar som har gjorts. *Delaktighet* handlar om graden av inblandning i konventionella aktiviteter. Alltså betyder det att en hög grad av delaktighet förväntas begränsa möjligheten för avvikande beteende. *Övertygelse* riktar fokus på individens syn på samhällets värderingar, lagar och en plikt känsla att följa dem. En individ ska alltså ha en positiv syn på rådande lagstiftning, myndigheter etcetera. Det leder till att synen på brottslighet blir negativ och detta antas gälla alla människor, då även den som begår brott antas tro på de lagar som denne bryter mot (Sarnecki, 2017, s. 104).

Varför en individ begår brott menar Hirschi framför allt beror på styrkan av anknytning till de sociala banden. De olika banden till det konventionella samhället är kopplade till då de antas förstärka varandra. Med andra ord menar Hirschi att desto mer en individ är kopplad till det konventionella samhället och dess människor, desto större är chansen att bli involverad i konventionella aktiviteter och därmed acceptera samhällsnormerna (Sarnecki, 2017, s. 104).

3.3 "Knifing off"

Termen "knifing off" används för att beskriva den "rituella utplåningen av jaget" (Maruna & Roy, 2007, s. 105) Det kan beskrivas som en cykel med ständigt stigande negativ påverkan som bryts genom att "kniva bort det oönskade förflutna. Med andra ord avser "knifing off" en process där individer förändrar sina liv genom att bryta sig från skadliga miljöer, människor och till och med det förflutna. Nya livsövergångar och olika miljöer hjälper denna process genom att skapa potentiella vändpunkter för den nuvarande livsstilen. Med andra ord kan väsentliga förändringar i personlighet och beteende utlösas av drastiska förändringar i ens livsförhållanden. Dessa förändringar kan bland annat vara; ett arbetsbyte, äktenskap, byte av miljö etc. Ett centralt element i motstånd mot brott kan därför vara avstånd från individer från närliggande orsaker och fysiska miljöer som ledde till kriminalitet (Maruna & Roy 2007 s.105).

Om en förändring i sig själv ska ske så är det lättare att bryta sig loss från ens sociala miljö och hitta en ny där man är under mindre tryck för att anpassa sig till en tidigare identitet. När alla sociala relationer förblir konstant är personlighetsförändring betydligt svårare, eftersom människor tenderar att anta att andras personligheter kommer att förbli stabila och konsekventa. Genom att börja om igen i en annan social miljö möter man inga sådana tryck för att upprätthålla en konsekvent identitet. Miljöombytet är också välkänd i världen för avståndstagande av sitt beroende, där före detta missbrukare menar på att undvika människor, platser och saker som är förknippade med deras gamla beroendeframkallande beteenden blir lättare för att upprätthålla sin nyvunna nykterhet (ibid: 105). Något som också hjälper processen att förändra sitt jag är genom utbildning. Maruna & Roy (2007) skriver i sin artikel att "knifing off" att ett hinder kan vara att tillgodose eller kompensera behoven för en persons sociala underskott. Det kan vara att individen saknar utbildning vilket Maruna och Roy (2007) förklarar som att alla former av utbildning och färdighetsutveckling, är en typ av "knifing off" process (ibid:108).

Forskning har visat på att för vissa tidigare kriminella handlar "knifing off" om att helt lämna ett område för att få den anonymiteten som behövs i att starta om på nytt. Ett annat sätt att "knifing off" kan vara att spendera sin tid genom att gå till gymmet,

då det har visat sig att bristen på pengar och överskott på tid kan hjälpa individen att behålla sin motivation i exitprocessen genom att utöva fysisk aktivitet på gymmet (Calverley, 2013 s.158–159).

Maruna & P. LeBel (2010) skriver att forskning om ”desistance” från kriminalitet hänvisar till det teoretiska begreppet ”knifing off” vilket innebär att individen vill göra upp med sitt brottsliga förflutna och starta om genom att exempelvis flytta från sin gamla ort eller att gå med i militären eller liknande (Laub and Sampson 2003; Maruna and Roy 2007). (ibid:78).

3.4 Vändpunkt

Det finns två sätt att beskriva vändpunkter på banor och övergångar. Banor kan beskrivas som en väg eller en utvecklingslinje över livslängden genom tid och rum, och markeras av övergångar. Med andra ord så är övergångarna i förändringar mer eller mindre abrupta och är således sammanlänkade som kan leda till vändpunkter. Däremot så är övergångar inte synonyma med vändpunkter, eftersom övergångar inte kräver någon nödvändig förväntan på förändring i livsbanan. Exempelvis så är det möjligt att göra en övergång in i arbetslivet eller bilda familj, utan avstå från kriminalitet eller att öka intensiteten brott (Carlsson, 2012, s.3).

De förändringar som identifierats är; förändringar i social kontroll, rutinaktiviteter och i individens självbild. Denna utgångspunkt är användbar för att förstå kopplingen mellan vändpunkter och processer för förändring i lagöverträdande. En vändpunkt utgör således en förändring i livets gång, som i sin tur utgör en förändring i individens lagöverträdande. Det är inte sysselsättning, äktenskap, militärtjänst, bostadsbyte eller andra förändringar i sig själva som åstadkommer ”desistance”, utan snarare hur sådana förändringar under vissa omständigheter kan leda till andra förändringar, som teoretiskt sett förstås som centrala för att ”desistance” processerna ska uppstå (ibid:3). Mycket av forskningen om vändpunkter tycks också tyder på att det som faktiskt händer i individens liv är något viktigt i sig själv, men det finns inget som ligger i en process eller händelse som gör det till en vändpunkt, och individer ger ofta enkla skäl till varför de avstår från brott (ibid:4).

3.5 Desistance & exitprocessen

Ett av syftena med straffrätt är att minska brott, och med tanke på att den stora majoriteten av de människor som börjar begå brott så småningom slutar, så är det viktigt att förstå hur och varför människor väljer att lämna kriminalitet. Det kan ta längre tid för vissa och att förstå varför någon väljer att lämna sin kriminella fyller en klyfta i vår kunskap om kriminalitet. Det hjälper vår förståelse för hela den kriminella karriären och ger användbar insikt för brottsbekämpande myndigheter och beslutsfattare (McNeill, Farral, Lightowler & Maruna, 2012). Det är vanligt att ett brottsligt beteende toppar i tonåren och sedan börjar minska. Detta är mönstret som avbildas i den så kallade 'åldersbrottskurvan'. Studier av "desistance", även kallad exitprocessen, belyser förändringsprocesserna i samband med åldersbrottskurvan. Om vi ska förstå "desistance" mot brott, särskilt hur och varför brott försvinner över tid, behöver vi både testbara teorier om denna process och empiriska bevis. Det finns en betydande bevisbasis på orsakerna till brott, men undersökningar tyder på att faktorerna bakom brottsligheten ofta skiljer sig från faktorerna till att lämna kriminalitet (ibid).

Dessa förändringar eller vändpunkter –'turning points' - kan inträffa på grund av förändringar i den vuxne individens sociala band som uppkommer genom exempelvis en djup relation till en partner, eller genom ett välfungerande äktenskap eller samboförhållande. Stabilitet i arbets- och familjeförhållanden hos individen är brottsförebyggande, även om personen varit kriminell i ungdomsåren. Dessa förhållanden kan enligt författarna bli störda om myndigheter ingriper när personer är ung och berövar honom/ henne friheten. Fängelsestraff under ungdomsåren tycks ha negativa effekter för upprättandet av fungerande sociala band i vuxenlivet. Fängelsevistelser (särskilt längre vistelser), omfattande missbruk samt arbetslöshet vid övergången från ungdomstid till vuxen ålder kan bidra till negativa vändpunkter i en individs liv, på samma sätt som starka anknytningar till samhället genom engagerade arbete och eller äktenskap kan innebära positiva vändpunkter (Sarnecki, 2017 s.112).

"Desistance" mot brottslighet är ett resultat av fem viktiga interna förändringar: övergången från självcentrering till omtanke för andra, utveckla prosociala värden och beteende, öka lättheten i sociala interaktioner, större hänsyn till andra

medlemmar i samhället och en växande oro för ”meningen med livet.”. På senare tid utvecklade Giordano och kollegor en teori om kognitiv transformation som involverar fyra kognitiva förändringar som främjar ”desistance” processen. Först måste individen vara öppen för förändring. För det andra, genom en process med självval, utsätter individen sig för prosociala upplevelser som ytterligare kommer att främja ”desistance” (t.ex. sysselsättning). För det tredje följer individen en ny prosocial och icke-kriminell identitet. Slutligen är det en förändring i uppfattningen av den kriminella livsstilen, dvs de negativa konsekvenserna av brott blir uppenbara (Kazemina & Maruna, 2009).

Förståelse av ”desistance” ger en annan infallsvinkel inom debatten kring kriminalitet. Genom att titta på ”desistance” så ser vi bort från de modeller som benämner en person som brottslig och uppmuntrar istället en förståelse av förändring i personliga identiteter. ”Desistance” innebär det att värdera människor för vem de är och för vad de kan bli, snarare än att fördöma och avvisa dem för vad de har gjort. Slutligen hjälper förståelse av ”desistance” oss att förstå de processer som människor går igenom för att lämna kriminalitet. Därav kan erfarenheterna från kriminella individer bidra till att förbättra stödet för att lämna kriminalitet (McNeill, Farral, Lightowler & Maruna, 2012).

4. Metod och metodologiska överväganden

4.1 Val av metod – fördelar och begränsningar

Den metod vi har valt att använda oss av i vår uppsats är en kvalitativ metod. Den kvalitativa forskning innebär en forskningsstrategi där tonvikten oftare ligger på ord än på siffror vid insamling och analys av data (Bryman, 2016 s.454). Det finns även olika sätt att se på kvalitativ forskning och det är via en induktiv syn, en kunskapsteoretisk ståndpunkt och en ontologisk ståndpunkt (ibid:454–455).

Vidare till den metod inom kvalitativ forskning som vi valt och det är den kvalitativa intervjun. Syftet med den kvalitativa forskningsintervjun är att förstå ämnen från den levande vardagsvärlden ur den intervjuades egna perspektiv. Strukturen i intervjun är uppbyggd på så sätt att den liknar ett vardagligt samtal, men som en professionell intervju har den ett angreppssätt och en specifik frågeteknik (Kvale, 2014 s.41). Vi har valt denna metod då vi ville undersöka intervjupersonernas egna upplevelser kring vilka faktorer som är betydelsefulla för en individ att välja att hoppa av kriminalitet och hur stödet ser ut för någon som vill ta steget. Metoden har med andra ord målet att försöka få en så nyanserad beskrivning av olika kvalitativa aspekter (ibid:47).

4.2 Urvalsprocess

Vår målpopulation i studien var de som har erfarenhet kring kriminalitet samt avhoppande från kriminalitet. Beroende på vilken typ av kvalitativ intervju som utförs så konstrueras intervjupersonerna av intervjukontexten. I vår utformning av intervjuerna så beskrivs intervjupersonerna som informanter. Urvalet av intervjupersoner valdes utefter att intervjupersonerna har särskilda kunskaper kring en miljö eller en specifik social praktik vilket i sin tur leder till att de får ställning som experter (Kvale, 2014 s.129). Urvalet av våra intervjupersoner var bland annat fem socialarbetare inom socialtjänsten som arbetar inom området kriminalitet på olika sätt. Vi har också intervjuat två personer som arbetar som stöd i en *“medlemsförening som arbetar för kriminellas rättigheter”*.

När vi genomförde vår urvalsprocess så utgick vi från icke-sannolikhetsurval. Icke-sannolikhetsurval innebär att man fått fram ett urval genom en slumpmässig urvalsteknik, vilket i grunden betyder att vissa enheter i populationen har större chans än andra att komma med i urvalet (Bryman, 2016, s. 227). Vi gjorde ett så kallat bekvämlighetsurval vilket innebär att urvalet blir sådana personer som för tillfället råkar finnas tillgängliga för forskaren (ibid:244). Bekvämlighetsurvalet tog sig i form av ett målstyrt urval vilket betyder att analysenheterna som väljs ut genom grundval av kriterier som gör det möjligt att svara på forskningsfrågorna (ibid:498). Vi valde därför att kontakta våra informanter med kunskap kring avhoppprocessen via mail och telefon för att stämma av intresset för ett deltagande. Vid vidare kontakt skickades ett informationsbrev (bilaga 1) med information kring vad deltagandet innebär. Hur vi hittade dessa informanter var genom uppsökning av avhoppverksamheter samt organisationer som jobbar med stöd för personer som vill lämna det kriminella livet. Innan intervjun genomfördes så gav informanterna ett skriftligt samtycke (bilaga 2) och skickade över en inskannad version via mail till oss. Våra intervjupersoner var relativt jämn i spridning mellan män och kvinnor, däremot så försvårades processen att hitta intervjupersoner på grund utav Covid-19 viruset. Totalt genomfördes intervjuer med sju informanter i vår studie.

4.3 Genomförandet av studien

För att genomföra datainsamlingen skrevs intervjuguider (bilaga 3) som är ett manus som mer eller mindre strängt strukturerar intervjuens förlopp. Guiden i sin tur kan innehålla några av de ämnen som ska täckas eller en detaljerad sekvens av väl utvalda formulerade frågor (Kvale, 2014 s.172). Vi valde att gå efter en semistrukturerad intervjuguide. I intervjuguiden har man enligt Bryman förbestämda teman med frågor som man bör beröra under intervjuens gång. Frågorna behöver inte komma i den ordning som det står. När man utför en semistrukturerad intervju så ger man även intervjupersonen en större frihet att svara på frågorna. Intervjuaren har även möjligheten att ställa spontana följdfrågor till intervjupersonen (Bryman, 2016, s. 260). Intervjuer kan skilja sig åt när det kommer till öppenheten om syftet. Alltså kan intervjuaren förklara syftet och ställa direkt frågor från början, eller så kan man använda ett kringgående angreppssätt med

indirekta frågor och avslöja syftet först när intervjun är slut (Kvale, 2014 s.172). Vi valde att förklara syftet med intervjun innan den började. En intervjufråga kan bedömas med hänsyn till både en tematisk och en dynamisk dimension. Den tematiska tar hänsyn till kunskapsproduktionen och den dynamiska tar hänsyn till det mellanmänskliga förhållandet i intervjun (Kvale, 2014 s.172–173).

Vår tanke var att ha fysiska intervjuer, men på grund av Covid-19 så fick de flesta intervjuerna hållas över telefon. Det finns en del för- och nackdelar med telefonintervjuer. En fördel kan vara när flera intervjuare är medverkande eftersom det är lättare att ha kontrollen över intervjuarnas olikheter och olika tillvägagångssätt. Det kan vara att en intervjuare väljer att omformulera en fråga eller gör ett tillägg med uppföljningsfrågor. Ytterligare en fördel är att intervjun kan spelas in. Däremot så behöver man vara varsam med detta tillvägagångssätt då den väcker frågor kring informationsskydd och konfidentialitet. Ytterligare en fördel kan vara att intervjun inte blir påverkad på samma sätt som en direkt intervju av olika faktorer hos intervjuaren. Faktorer såsom kön, klass, ålder etcetera kan komma att påverka svaren (Bryman, 2016, s. 262). Något som däremot spelar roll tidsmässigt är att en telefonintervju sällan kan ta mer än 20–25 minuter om den ska vara effektiv, vilket leder till att personliga eller direkta intervjuer oftast blir längre (ibid:263).

Våra intervjuer landade på allt mellan 10 minuter upp till 40 minuter varav alla spelades in via mobilens inspelningsfunktion samt skypes egna inspelningsfunktion för senare transkribering. Samtyckesblanketten (bilaga 2) lämnades in innan intervjun påbörjades. Fyra intervjuer hölls över telefon, två över Skype och en ansikte mot ansikte. Det vi märkte var att telefon samt Skype-intervjuerna blev kortare än den direkta intervjun. Målet var att ha direkta intervjuer, men på grund utav covid-19 så ändrades planerna och flertalet intervjuer fick hållas digitalt. Vi tror att intervjuerna blev kortare än planerat då vi fick hålla flertalet digitalt och att det kan ha påverkat intervjun.

En typ av intervju som vi genomförde en gång över telefon var en så kallad fokusgrupp. En fokusgrupp handlar om en form av gruppintervju där det finns flera deltagare närvarande, inklusive en moderator eller samtalsledare. Fokusgruppen behandlar frågor inom ett förhållandevis avgränsat område, och fokus ligger på

samspelet i gruppen och på den gemensamma betydelsekonstruktionen. Den ursprungliga idén med fokusgrupper var att människor som man visste hade en viss erfarenhet kunde intervjuas på ett förhållandevis ostrukturerat sätt om denna erfarenhet (Bryman, 2016, s.604). Fokusgruppen gör det möjligt för forskaren att skapa en förståelse av varför människor tycker som de gör då det rymmer en möjlighet för deltagarna att utforska varandras skäl för att ha en viss åsikt. I fokusgrupper kan deltagarna lyfta fram den frågeställning som de anser vara viktig på ett visst område. Detta är även ett mål för individuella intervjuer men eftersom fokusgruppledaren måste lämna en viss del av kontrollen till deltagarna, kan de frågor som är betydelsefulla för dem komma upp till ytan. Detta är en viktig synpunkt i kvalitativa undersökningar, eftersom en central utgångspunkt är de uppfattningar som människor har (ibid:605).

4.4 Bearbetning av empirin

Den vanligaste formen av dataanalys är att koda eller att kategorisera intervjuuttalanden från intervjuer. Kodning innebär att först läsa igenom utskrifterna och koda relevanta avsnitt. Just kodning och kategorisering är något som tidigt användes inom samhällsvetenskapen med ett syfte att få en överblick över textmaterialet. Hur kodningen går till är att man knyter ett eller flera nyckelord till ett textsegment för att underlätta senare identifiering av ett uttalande. Kodning leder ofta till kategorisering, vilket innebär att meningen i långa intervjuuttalanden reduceras till några få enkla kategorier (Kvale, 2014, s. 243). Kategorisering är en mer systematisk begreppsbildning kring ett uttalande som skapar förutsättningar för kvantifiering (ibid:241). Kvalitativa forskare är ofta intresserade om vad intervjupersonerna säger och hur det säger det, vilket gör att inspelning av en intervju är en vanlig metod. För att få med detta i analysen så behöver utbytena i intervjun redogöras fullständigt (Bryman, 2016, s. 577). Vi använde oss av mobilens inspelningsfunktion vid telefonintervjuerna samt den direkta intervjun, men skypes egna inspelningsfunktion vid Skype-intervjuer. Därefter transkriberades intervjumaterialet vilket är en tidskrävande metod, men gör att forskaren blir medveten om olika teman som dyker upp då forskaren bekanta med

materialet (ibid:579). Vi delade upp intervjuerna mellan oss och transkriberade. All rådata skrev vi sedan om för att det skulle bli mer lättförståeligt att läsa materialet.

4.5 Analysmetod

Det finns många olika sätt att analysera kvalitativa data. Trots det har de olika metoderna för att analysera kvalitativa data ett gemensamt drag då man växlar mellan att analysera delarna och att betrakta delarna i en större helhet. Sättet att genomföra en kvalitativ analys varierar med avseende på hur man kan dela upp data och hur helheten tolkas (Jacobsen, 2012 s. 141).

Ett av de vanligaste tillvägagångssätten för att identifiera teman ur ens insamlade kvalitativa data är via en tematisk analys. Fördelarna med kodning är stora då en noggrann kodning av utskrifterna gör att den som kodar blir tvingad till att bekanta sig med varje tänkbar detalj i materialet, och särskilt för stora samlingar data ger det en överblick som kan vara till nytta (Kvale, 2014, s. 242). På så sätt kom vi fram till våra teman. Sökandet efter teman är en aktivitet som ses i många tillvägagångssätt vid kvalitativ analys av data. Tematisk analys är ett verktyg som används i kvalitativa analysmetoder såsom innehållsanalys och grundad teori (Bryman, 2016 s.702). En tematisk analys är en flexibel metod som kan användas till olika undersökningsfrågor och kunskapsfält. Eftersom tematisk metod är en flexibel metod måste man vara noga med att redogöra för det man gör. Tematisk analys som analysmetod innebär att identifiera teman ur sitt empiriska material och sedan analysera insamlandet av data. Bryman beskriver att ett tema kan vara en kategori som identifieras av analytikern, bygger på koder som identifierats i data-utskrifter. Temat ger undersökaren en grund för en teoretisk förståelse av din insamlade data, vilket kan fungera som ett teoretiskt bidrag på det aktuella området (ibid:703).

4.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Utifrån en kvalitativ undersökning är generalisering svår att göra då att man endast undersöker ett fåtal intervjupersoner. Det är således svårt att påvisa att urvalet är representativt för en större population (Jacobsen, 2012 s.171). Vår studies urval är sju intervjupersoner, vilket inte är representativt för en större population. Således är vår studies resultat inte generaliserbara. Reliabilitet innebär att undersökningen måste ha genomförts på ett trovärdigt och pålitligt sätt som väcker förtroende (Jacobsen, 2012 s.21). Undersökningsdesignen har även betydelse för studiens reliabilitet, då den kan påverka resultaten som studien kommer fram till (ibid:59). Alltså har reliabilitet med datans tillförlitlighet att göra samt om datan som samlats in går att lita på (ibid:21). Innan vi transkriberade ut våra intervjuer så kom vi överens om hur vi skulle transkribera ut våra intervjuer för att vara säkra på att de genomförs på ett reliabelt och trovärdigt sätt. Mer om hur vi utförde transkriberingen går att läsa under "4.4 Bearbetning av empirin". En annan aspekt angående tillförlitligheten i vår studie är angående våra telefonintervjuer och covid-19 då telefonintervjuerna kan ha påverkat svaren på olika sätt. Kanske hade intervjuerna blivit mer nyanserade om de inte hade skett över telefon eller Skype? Å ena sidan kan telefonintervjuerna påverka studiens tillförlitlighet då intervjupersonerna kanske inte känner sig som bekvämast över att bli intervjuade över telefon jämförelsevis med att bli intervjuande i person, men å andra sidan så har våra intervjupersoner verkligen velat delta i vår studie och att telefonintervju vart bästa alternativet under rådande omständigheter avseende covid-19.

Att påvisa validitet i en studie innebär att undersöka det som studien syftar till att studera (Jacobsen, 2012 s.171). Intern validitet handlar om huruvida resultaten uppfattas som "riktiga"(ibid:161). Som undersökare bör man ifrågasätta om man har fått tag på källor som kan ge "riktig" information (ibid:165). Kommer datan från förstahandskällor dvs från personer som refererar till en händelse som de själva har deltagit i eller en upplevelse som de själva har haft? Eller kommer informationen från andrahandskällor dvs från personer som för vidare något som andra har berättat för dem? (ibid:165). Våra intervjupersoner är fem socialarbetare inom socialtjänsten som arbetar inom området kriminalitet på olika sätt samt två intervjupersoner som arbetar som stöd i en "*medlemsförening som arbetar för kriminellas rättigheter*". Vår studie har syftat till att undersöka "*Vilka faktorer är*

betydelsefulla för att hoppa av kriminalitet?” samt *”Hur ser stödet ut för personer som vill lämna kriminalitet?”*. Vi har alltså använt oss av både första och andrahandskällor i vår studie för att undersöka frågeställningarna och kan därför påvisa validitet i vår studie.

4.7 Forskningsetiska överväganden

Studien har förhållit sig till de forskningsetiska principerna för samhällsvetenskaplig forskning. En av principerna, *samtyckeskravet*, innebär att deltagandet i studien ska ske frivilligt och att utan press. Det frivilliga deltagandet bygger på att den som blir undersökt vet om vilka möjligheter och risker som deltagandet kan innebära (Jacobsen, 2012 s. 32). Våra samtliga intervjupersoner fick läsa igenom samtyckesformuläret några dagar innan intervjun, se (Bilaga 2). Vid intervjutillfället skrev intervjupersonen på samtyckesformuläret innan inspelning av intervjun startades. Den andra principen, *informationskravet*, innebär att deltagaren har fått fullständig information om undersökningens syfte, vilka fördelar respektive nackdelar den kan medföra och hur data ska användas. Därför bör det avgränsas till att deltagaren får tillräcklig information som alltså omfattas av uppgifter så som undersökningens huvudsyfte och hur resultaten ska användas (Jacobsen, 2012 s. 33). I vårt informationsbrev, se (Bilaga 1), har vi beskrivit studiens syfte samt dess frågeställningar som vi vill undersöka och således använt oss av tillräcklig information. Den tredje principen, *konfidentialitet*, innebär att den data som identifierar forskningsdeltagarna inte kommer att redovisas (ibid:35–36). För att förvara datan på ett konfidentiellt sätt så anonymiserade vi vår data, detta innebär att inga personuppgifter eller platser går att spåra eller hitta. Den fjärde principen om *nyttjandekravet* innebär att det insamlade materialet endast kommer att användas i forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002). Vårt insamlade datamaterial kommer att efter godkänd examination att raderas permanent.

5. Resultat och analys

Vi har valt att i kapitlet om resultat och analys att utgå från vår studies frågeställningar och strävat efter att besvara dessa utifrån våra teorier och teoretiska begrepp, relevant statistik samt vad som framkommit i våra intervjuer. Huvudtemana som framkom ur våra intervjuer är: hotbilden, ålder, svårigheter & hinder, det motiverande stödet, och familj.

5.1 Hotbilden

Mycket av intervjumaterialet från informanterna överensstämmer. Temat "hotbilden" belyser några av de faktorer som kan komma att vara betydelsefulla för att hoppa av kriminalitet. Nedan belyser en socialarbetare något som är en vanlig återkommande faktor i vårt intervjumaterial, vilket är hotbilden som kan existera när man är aktivt kriminell:

Hotbilden är en del då man ser för många negativa konsekvenser. Det kan till exempel vara att det skadar ens anhöriga, familj och vänner. Man har gjort saker som gör att man inte mår bra och som man inte står för egentligen. Många har förlorat vänner, man är rädd att det ska sluta på samma sätt. Man blir "kriminellt utmattad" och vill få ut nått annat av sitt liv.

Vad som verkar vara en av de vanligaste betydelsefulla anledningarna till att en individ väljer att lämna kriminalitet är händelser av mer drastisk karaktär, som exempelvis hotbilden. Hotbilden blir en så kallad vändpunkt då det är en händelse som får individen att tänka till över sin självbild (Carlsson, 2012, s.3). Det som är intressant här är även hur individen sätter ord på sin vändpunkt som "kriminellt utmattad" och att självbilden som kriminell ej är önskad längre. Varför en individ inte vill bli stämplad som kriminell längre och vill förändra sig själv kan förklaras med hjälp utav stämplingsteorin. Tidigare kan man ha förklarat individen genom sekundär avvikelse, alltså att individen själv accepterat själva stämpeln som kriminell. Den stämpeln har gjort att stämpeln blir en central del utav

självidentiteten vilket i sin tur leder till att det avvikande beteendet fortgår och kan förstärkas (Giddens & Sutton, 2014, s. 608–609). Ett avvikande beteende tenderar att eskalera när en person har dömts och om individen accepterar stämplingen med sin identitet kommer detta ge konsekvenser som att det icke önskvärda beteendet blir mer förekommande och de individer som stämplas som avvikare blir mindre mottagliga för en förändring (ibid:608–609).

För att fortsätta analysen av hotbilden och vilken betydelse den har för att lämna kriminaliteten så beskriver en socialarbetare, med tidigare kriminellt förflutet, om en händelse som fick honom att komma på andra tankar:

Jag höll på att bli mördad utomlands. När jag vaknade upp så insåg jag inte orkar det här längre, jag vill göra någonting annat liksom. Då jag nådde min verkliga botten.

Hotbilden och dess betydelse kan förklaras som en vändpunkt vilket tyder på att det som faktiskt händer i individens liv är något viktigt i sig själv och övergångarna från att ha varit skyddad till att ha blivit hotad är en möjlig förklaring till en vändpunkt (Carlsson, 2012, s.4). Med andra ord så blir vändpunkten en betydelsefull faktor till att vilja lämna kriminalitet. Här kan vi även se att processen att inte acceptera sin identitet som avvikare börjar växa utifrån en övergång (Carlsson, 2012, s. 3–4). Själva hotbilden i sig kan komma att bli en utlösande faktor till att man inte längre accepterar sin identitet som avvikare. Det går att koppla till begreppet ”knifing off” och att man här vill skapa en ”rituell utplåningen av jaget”. Med andra ord så blir hotbilden en bidragande faktor i en process där individen förändrar sitt liv genom att bryta sig loss från skadliga miljöer, människor och till och med det förflutna (Mauruna & Roy, 2017, s. 105).

Nedan följer ett citat som beskriver hur det kan se ut när en person har suttit inne där det tydligt identifieras en tanke om att vilja lämna kriminalitet. Socialarbetaren berättar att individerna ofta är trötta på hur deras kriminella liv ser ut, vilket kan beskrivas som “kriminell utmattning” vilket även under andra intervjuer dök upp:

Något som jag ofta möter är att personen först är på anstalt och att man tänker “hit vill jag inte igen, jag vill lämna det här, jag vill ha ett vanligt liv, ett jobb” och så. Att man liksom är trött på det och att man vill vidare (...) Och sen är det ibland att man är rädd och att det finns en allvarlig hotbild och man orkar inte det, man vill lämna helt enkelt.

Återigen, som tidigare diskuterat, så är hotbilden något som utmärker en vändpunkt (Carlsson, 2012, s. 3–4). Vidare så berättar socialarbetaren hur många vill ha ett vanligt liv, ett jobb etc. Detta kan förklaras med *åtagande* från teorin om sociala band. Individen har tidigare inte haft intresset att investera energi och tid i en konventionell livsstil i form av bland annat arbete och utbildning. Här beskrivs det tydligt att individen vill knyta sig an till en konventionell livsstil för att leva ett normalt liv (Sarnecki, 2017, s. 104). Tidigare har kriminaliteten stämplat och agerat som en *överordnad status*, alltså att det blir en central del utav självidentiteten vilket leder till att det avvikande beteendet fortgår och kan förstärkas (Giddens & Sutton, 2014 s. 608–609). Nu vill individen inte identifieras med kriminalitet längre men problemet som kvarstår är att en person mycket väl uppfattas som en brottsling trots att hen inte har begått några brott, om omgivning tror att personen är skyldig. Så trots individens egen förändrade självbild om att inte vilja identifiera sig med kriminalitet längre, så kan alltså omgivningen göra det svårt att bli av med sin stämpel (Sarnecki, 2017 s. 83). Vidare gällande att individen inte vill identifiera sig med kriminalitet och börjar fundera över att lämna den livsstilen kan återfinnas i processen av “desistance”. När en person kommer ut från anstalt så kan tanken om förändring väckas till liv och man börjar fundera på ett vanligt jobb, familj etc. Viktigt att nämna är att individen själv börjar uppfatta den kriminella livsstilen som dålig vilket gör sig tydligt i citatet ovan där personen beskriver att den inte vill sitta inne igen för sina brottsliga handlingar (Kazemian & Maruna, 2009)

5.2 Ålder

I flera intervjuer framkom ålder som en faktor för individer att göra en exit från kriminalitet. I nedanstående citat beskriver en socialarbetare att det är vanligare med återfall i kriminalitet i den lägre delen av åldern, jämfört med individer i åldrarna 24–25 år eftersom man ser konsekvenserna på ett annat sätt och kanske åkt in och ut från fängelser och anstalter till skillnad från individer i den yngre åldersgruppen.

(...) det jag kan lägga till i exitprocessen är att det beror mycket på ålder. Vi märker att unga, 18–25 år, att väldigt många vill lämna kriminalitet, i den äldre delen av målgruppen och det är mycket svårare att hitta motiverade i lägre åldrar. Det beror på att man inte sett konsekvenserna av detta livet ännu, man ser pengarna och umgänget – lite härligt och spännande trots riskerna. Men vid 24–25 år så ser man konsekvenserna och kanske åkt in och ut från anstalter. Det är vanligare med återfall hos de yngre upplever jag och mina kollegor.

Det är vanligt att ett brottsligt beteende toppar i tonåren och sedan börjar minska. Studier av ”desistance”, även kallad exitprocessen, belyser förändringsprocesserna i samband med åldersbrottskurvan och i ovan citat kan vi se en tydlig skillnad beroende på vilken ålder personen har (McNeill, Farral, Lightowler & Maruna, 2012). När man är ung så kan den kriminella livsstilen fortfarande verka spännande och konsekvenserna finns ännu inte på kartan. Som i ovan citat så beskriver en socialarbetare att många i de yngre åldrarna tycker att den kriminella livsstilen är spännande och det man ser är just pengarna, men även själva umgänget. Med tanke på att motivationen är låg så finns det ingen tanke om en förändring. Alltså blir själva processen kring ”desistance” ej aktuell i yngre åldrar, men när individen själv börjar se konsekvenserna av det kriminella livet och vill göra en förändring så blir processen aktuell (Kazemian & Maruna, 2009). Just återfall eller att det blir svårare att nå de yngre kan bero på att individen själv inte är motiverad att genomföra en förändring. Individen identifierar sig fortfarande som kriminell och trivs bra med det. Här råder en så kallad överordnad status och kriminaliteten är en central del

utav självidentiteten vilket även leder till att det avvikande beteendet fortgår och kan förstärkas (Giddens & Sutton, 2014, s. 608–609).

I nedanstående citat beskriver en socialarbetare att individer som varit i kriminalitet under en längre tid, och är äldre och oftast över 25 år har spänningen som från början fanns med i den kriminella livsstilen, har istället en oro över sitt och ens familjemedlemmars liv tagit över:

För de äldre än 25 år och som varit i kriminalitet under en längre tid och inte längre bor hemma så är det en helt annan sak, för de behöver ju ha boende och de behöver ha någon form av försörjning för att liksom kunna kliva av kriminalitet och dom behöver kanske komma iväg till en annan ort för skydd och såna här saker. Det är en helt annan bild, du jobbar inte längre med någon som går i skolan och där det är spännande fortfarande, utan för dessa individer har det gått över gränsen oftast och “det här går inte längre, jag kommer dö om jag fortsätter, eller så kommer någon i min familj råka illa ut”.

Utifrån ovanstående citat framkommer det att det är svårare för unga individer i kriminalitet att se konsekvenserna och att hoppa av från kriminalitet. Just att inte se konsekvenserna kan försvåra processen av desistance. Om inte individen ser konsekvenserna av kriminalitet och uppfattar den kriminella livsstilen som negativ, så blir det även svårt för individen att vara öppen för en förändring (Kazemina & Maruna, 2009). McNeill & Maruna (2008) skriver att vissa anser att den bästa strategin är att låta ungdomar ”växa ut” från kriminalitet på egen hand medan andra menar att det bästa är insatser genom att arbeta generativt (ibid:225). Generativitet är enligt Erikson ett viktigt utvecklingstema för de flesta individer, då generativa åtaganden verkar fylla ett särskilt tomrum, i synnerhet i en persons tidigare kriminella liv, då det ger en känsla av syfte och mening och tillåter individen att se förbi sina tidigare misstag (ibid:231). Det vill säga att åldern kan komma att spela roll för en lyckad process i ”desistance” då vid senare ålder är den tidpunkten man börjar se konsekvenserna av det liv man lever.

I nedanstående citat belyser ytterligare en socialarbetare att äldre individer med kriminell bakgrund inte orkar leva det kriminella livet längre då det innebär mycket påfrestningar:

(..) ett längre straff och man kommer ut och är kanske plötsligt inte någonting när man väl kommer ut. Man åkte in när man var på toppen, och då byts hela maktskiftet ut, för det är ingen som väntar på en, och sen kommer man ut och helt plötsligt så är man ingenting längre och så ska man slå sig till toppen igen, och så kanske man måste kriga hårt för att komma tillbaka dit man var och det orkar man kanske inte och pallar inte, dom är trötta liksom att hålla på för det är ett jävla liv det är det ju, ett enormt stressigt liv. Alternativt att de får barn och bildar familj.

Sammanfattningsvis framkommer det från våra ovanstående citat att flera socialarbetare menar på att personer som varit kriminellt aktiva under en längre period i livet inte orkar leva det livet och vill lämna det livet, de ser oftast konsekvenserna av det livet, så som riskerna att förlora sitt liv eller att förlora en familjemedlems liv. Det framkommer också att de yngre kriminellt aktiva individerna inte ser konsekvenserna av det livet än och därför har svårare för att göra en exit ifrån kriminalitet. Här finns ett tydligt tecken på "desistance", även kallad exitprocessen, då det startar med att individen själv blir öppen för förändring i sin livsstil - alltså en process av självval startas som Kazemian & Maruna (2009) beskriver det som. Vidare menar de att det kan vara så att individen skaffar familj eller arbete, alltså att individen utsätter sig för prosociala upplevelser som ytterligare kommer att främja "desistance". I citatet ovan blev det även tydligt att själva identiteten suddades ut efter ett fängelsestraff och individen som kom ut behövde börja om från början. Valet som individen gör ovan är att försöka hitta en ny prosocial och icke-kriminell identitet. Slutligen är det en förändring i uppfattningen av den kriminella livsstilen, dvs de negativa konsekvenserna av brott blir uppenbara. Här blev det tydligt i citatet ovan att personen blir kriminellt trött och inser hur tärande livet som kriminell är, samt att det inte är värt att leva ett sådant liv heller (Kazemian & Maruna, 2009).

5.3 Det motiverande stödet

Under intervjuerna beskrev flera socialarbetare att deras främsta stödfunktion är att syssla med motivationsarbete. I nedanstående citat belyser en socialarbetare vikten av ett ständigt motiverande stöd åt sina klienter som vill ta sig ut ur kriminalitet:

(...) det är ett ständigt motivationsarbete beroende på vart dom är, försöka hitta nya arenor, nya umgängen och täcka in dom i olika sammanhang. Att man får en annan plats någon annanstans (...) mycket handlar också om att hitta en ny identitet som inte är kriminell. Det är ju inte det lättaste och det är inget man gör över en natt, det tar lång tid att jobba med sina tankemönster.

Utifrån att *få en annan plats någon annanstans* så som socialarbetaren beskriver det, går att koppla till Maruna & Roy (2007) koncept 'knifing off'. De nämner att om en förändring i sig själv ska ske så är det lättare att bryta sig loss från ens sociala miljö genom att börja om igen i en annan social miljö, då möter man inga sådana tryck för att upprätthålla en konsekvent identitet (ibid:114). Detta går vidare att koppla till stämplingsteorin där just identiteten har en stor roll i hur en perso väljer att agera. Om en individ fortfarande ser sig själv som kriminell och inte har något behov av att vilja förändra på sig, så kommer även beteendet ske därefter. Brott och kriminella handlingar blir alltså inte något konstigt för denna individen utan det är ett accepterat beteende för sin identitet (Giddens & Sutton, 2014, s. 608–609). I citatet ovan talas det även mycket om miljön och umgänget, att det behöver bytas ut för att kunna knyta an till det konventionella samhället (Sarnecki, 2017, s. 104).

Socialarbetaren lägger stor vikt i själva motivationsarbetet och att en ny identitet behöver skapas för att individen sedan ska kunna lyckas genomföra en förändring. Detta går att se i forskning om "desistance". Det behöver alltså börja med att en individ är öppen för en förändring av sig själv och därefter kunna skapa sig en ny

identitet som uppfattar den kriminella livsstilen som något negativt (Kazemina & Maruna, 2009).

Vidare beskriver en annan socialarbetare i nedanstående citatbetydelsen av att byta miljö för att få till en lyckad exitprocess för motiverade ungdomar. Ungdomarna har ett behov av att flytta till en annan del av Sverige och behöver ett praktiskt stöd i “knifing off” processen:

(..) det är jättesvårt att komma tillbaka till samma område och umgänge och då måste vi få till en nationell lösning, det kan inte bara vara på stadsdelen eller kommunen. Så vi kan skicka ungdomar som är motiverade så de får byta miljö. Sen är sysselsättning ytterligare en viktig del så de kan komma till arbete, praktik, utbildning osv på den nya orten som de flyttar till. När de flyttar så känner de ingen, de har ingen sysselsättning och dom sitter hemma på dagarna och då är det lätt att tappa motivationen. Då kommer de oftast tillbaka på brist av sysselsättning och umgänge.

Utifrån ovanstående citat beskrivs det tydligt att ungdomarna måste få flytta från sitt tidigare område och att det måste till en nationell lösning för att flytta på dessa individer. Det beskrivs också att dessa individer oftast kommer tillbaka på grund av brist på sysselsättning och umgänge. Detta kan kopplas till vad Hirshi menar med sociala band, relationer inom grupper, till vilka individen hör (Sarnecki, 2017, s.104). Således är det viktigt att i “desistance” processen erbjuda stöd genom bland annat sysselsättning men också emotionellt stöd i exitprocessen.

Utifrån nedanstående citat beskrivs det tydligt att ungdomarna måste få flytta från sitt tidigare område och att det måste till en nationell lösning för att flytta på dessa individer. I nedanstående citat bekräftar en annan socialarbetare bilden av behovet av ett nationellt stöd genom att byta ungdomar mellan olika kommuner:

Vi behöver jobba mycket mer nationellt genom att byta mellan olika kommuner. Jag har många klienter på andra orter där de försökt söka stöd i den kommun de befinner sig utifrån sin hotbild från sin hemkommun. De kommunerna är inte jättepigga på att ta emot de här personerna. Men också paketlösningar, att man jobbar med både boendefrågan och sysselsättningsbiten i ett paket. Och att man har psykologkontakt. Det är jobbigt och man behöver oftast någon som stöttar en längs hela vägen.

Maruna & Roy (2007) nämner att drastiska förändringar i ens livsförhållanden kan utlösa förändringar i personlighet och beteende. Dessa förändringar kan bland annat vara ett arbetsbyte, äktenskap eller byte av social miljö. Ett centralt sätt att upphöra med kriminalitet kan därför vara att ta avstånd från sociala miljöer som orsakade och ledde till kriminalitet från början (ibid:114). Således går det att tolka att det är viktigt att komma ifrån sin tidigare sociala miljö för att bryta med kriminalitet.

5.4 Svårigheter & hinder

I nedanstående citat så beskriver en socialarbetare med tidigare kriminell bakgrund hur svårt det kan vara att bryta med kriminalitet. Att bli kriminellt trött är ytterligare något som återkommit genom intervjuernas gång:

Det svåraste är att man måste byta vänskapskrets. Idag jag har inte så mycket vänner längre för jag lämnade alla i backspegeln, been there done that, jag orkar inte med det där livet längre, att springa från polisen, köpa knark och liksom... jag tappade lusten helt enkelt för det livet.

Tidigare har individen haft en frihet från de sociala banden som ger denne möjligheten till att begå brottsliga handlingar som ligger i intresset men som strider mot de etablerade samhällsnormerna. För att förklara utifrån Hirshis teori om sociala band så kan vi enligt ovanstående citat utläsa att vänskapskretsen var det som gjorde det svårast att lämna kriminaliteten

bakom sig (Sarnecki, 2017, s. 104). Det blir en process i "knifing off" där individen förändrar sitt liv genom att bryta sig från skadliga miljöer, människor och till och med det förflutna (Maruna & Roy 2007 s.105). Detta kan förklaras genom en avsaknad av anknytning till konventionella personer, den vänskapen som existerade var också kriminell. Personen refererar till kriminaliteten som "det livet" och menar på att det inte är något som hen vill fortsätta med. Sociala band menar på att människor med stark anknytning till konventionella institutioner och personer i samhället satsar ofta på att skaffa sig god utbildning för att skaffa bra arbeten vilket kan betyda att förtroendet till samhället (Sarnecki, 2017 s.104). Att individen väljer att lämna sina vänner i det kriminella förflutna är ett tydligt sätt att försöka komma bort från den miljön som håller kvar individen i det kriminella, alltså en process av knifing off (Maruna & Roy 2007 s.105).

Ytterligare ett hinder som förekommer när man väl vill bryta med kriminalitet är därmed också sysselsättning. Att det är svårt att få ett jobb med ett belastningsregister är något som flera utav socialarbetare har erfarenhet av. I nedanstående citat beskrivs ett hinder som blir ett försvårande för flertalet individer med kriminalitet i bagaget:

Ett annat problem angående sysselsättningen är utdrag ur belastningsregister. De får inget jobb och det är ett jätteproblem (...) det sätts käppar i hjulet för dessa individer och då kommer de ingen vart alls någonsin alls.

I ovanstående citat kan vi se att det inte är helt lätt att försöka ta sig tillbaka. Att skaffa sig de sociala banden som rör ett hederligt arbete eller en utbildning blir därför svårare när en individ väl blivit dömd för brott. En fortsatt stämpling gör det därför svårt att lämna kriminaliteten. Det kan i sin tur förklaras med hjälp utav stämplingsteorin då den avvikande identiteten hanteras och integreras blir till en process som ofta mynnar ut i att det avvikande beteendet förstärks och vidare stämpling sker (Giddens & Sutton, 2014, s. 608). Då ett avvikande beteende är ett beteende som människor betecknar på det sättet så kan det bli svårt för någon med brottsregister att söka ett arbete då andra fortfarande stämplar denna individ som

brottslig trots det avtjänade straffet (ibid:609). Ytterligare något man kan se är att just att individen är med i banorna kring att vilja göra en förändring, individen vill finna en ny icke-kriminell identitet och tycker att kriminaliteten innehar för mycket negativa aspekter i dennes liv. Däremot så kan processen med självval försvåras med tanke på sitt kriminella förflutna och det blir svårt för individen att utsätta sig för prosociala upplevelser som ytterligare kommer att främja ”desistance”, i detta fallet sysselsättning (Kazemian & Maruna, 2009).

5.5 Familj

Nedan berättar en socialarbetare hur det kan se ut när en person kommer ut efter att ha avtjänat ett straff. Socialarbetaren beskriver den kriminella utmattningen som råder, men också hur bildandet av familj kan komma att påverka valet att vilja lämna kriminaliteten:

(...) Dom är trötta liksom att hålla på för det är ett himla liv, ett enormt stressigt liv. Alternativt att de får barn och bildar familj. Jag skulle nästan säga att det är lite 50/50 där eller i kombination.

För att förstå hur familjen kan komma att vara en påverkande faktor till att vilja lämna kriminaliteten så behöver det ske förändringar i individens självbild. Självbilden är en utgångspunkt som är användbar för att förstå kopplingen mellan vändpunkter och processer för förändring i sitt lagöverträdande. Det är inte familjen, äktenskapet eller andra förändringar i sig själva som åstadkommer vändpunkten, utan snarare hur sådana förändringar under vissa omständigheter kan leda till andra förändringar (Carlsson, 2012, s. 3). Alltså kan sambandet, eller kombinationen som socialarbetaren beskriver det som, vara sammankopplade för att bli en vändpunkt.

Nedan berättar en socialsekreterare om vikten av familjen i en förändringsprocess och varför den kan vara en faktor till att en person väljer att lämna kriminaliteten bakom sig. Att familjen är en faktor till att lämna kriminalitet är återkommande i flertalet genomförda intervjuer:

Man blir ”kriminellt utmattad” och vill få ut nått annat av sitt liv. En del skaffar familj och får barn (...) Man vill vara en positiv förebild till sina syskon, man vill inte att dom går samma väg som en själv.

Som tidigare nämnts så kan familjen vara en bidragande faktor till att individen vill lämna kriminalitet och kan i kombination med andra faktorer komma att bli vändpunkten i någons liv (Carlsson, 2012, s.3). Det kan också vara så att när en individ skaffar familj så kan det vara ett sätt att knyta an till det konventionella samhället. Varför en individ i första hand väljer att begå brott menar Hirschi framför allt beror på styrkan av anknytning till de sociala banden. De olika banden till det konventionella samhället är kopplade till varandra då de antas förstärka varandra. Med andra ord kan det förklaras som att desto mer en individ är kopplad till det konventionella samhället och dess människor, desto större är chansen att bli involverad i konventionella aktiviteter och därmed acceptera samhällsnormerna (Sarnecki, 2017, s. 104). Ett tydligt tecken på “desistance” finns i citatet ovan. Det finns en tanke om förändring, alltså att vilja komma bort från det kriminella. Det nya identitetsskapandet om att vara icke-kriminell och vara en bra förebild gör att individen även börjar tänka på kriminalitet som något negativt. Även här nämns de prosociala aspekterna som familj som en länk till ett icke-kriminellt liv (Kazemian & Maruna, 2009).

6. Avslutande diskussion

Uppsatsens syfte har varit att belysa hur vägen ut ur kriminalitet ser ut samt hur stödet ser ut för de som vill att lämna kriminalitet. Studiens frågeställningar är: *vilka faktorer är betydelsefulla för att hoppa av kriminalitet?* samt *hur ser stödet ut för personer som vill lämna kriminalitet?*. För att kunna besvara våra frågeställningar så har vi tagit hjälp av stämplingsteorin, teorin om sociala band samt teoretiska begrepp så som "turning points", vändpunkter, "desistance", exitprocessen, "generativity" och "knifing off".

En tydlig faktor som resultatet i vår studie har visat på är att det är viktigt för individer som vill lämna kriminalitet att få rätt typ av stöd för att lyckas hela vägen. Under intervjuernas gång så beskrev flera socialarbetare att deras främsta stödfunktion är att syssla med motivationsarbete men också att vara ett praktiskt stöd i "knifing off" processen. Vidare framgår det att i samtliga intervjuer så var just hotbilden en stor bidragande faktor till att den kriminella kom till det stadiet att hen ville bryta med kriminaliteten. Sammanfattningsvis så är det ett motiverande stöd som är det som hjälper en individ att komma ut ur kriminalitet. Däremot så behöver individen i sig vilja genomgå en förändring för att kunna ta emot stödet som erbjuds (Kazemina & Maruna, 2009). Att använda fängelsestraff som stöd har vi genom analysen sett kan vara som en typ av vändpunkt för att ändra i sitt tankesätt om hur man ser på kriminalitet (Carlsson, 2012, s.3). Många beskriver sig som kriminellt trötta och vill komma ifrån den kriminella livsstilen, men behöver hjälp på vägen för att kunna komma in i samhället igen. Är individen då motiverad till att komma ifrån kriminaliteten så blir stödet effektivt, om motivationen inte finns där så kan inte stödorganisationer och socialtjänsten göra mer än att fortsätta erbjuda hjälp. Stödet mottages även annorlunda beroende på ålder. I tonåren kan det vara svårt att försöka motivera en person till att lämna kriminalitet om det inte hänt något drastiskt då den kriminella livsstilen fortfarande har någon typ av status och spänning kopplat till sig. Alltså är det ett motverkande stöd som bör göras innan den unga hunnit falla in i kriminaliteten.

Många av våra intervjupersoner beskrev detta som att man blev "kriminellt utmattad" och orkade inte med det livet längre. Något som även återkom under flertalet intervjuernas gång var däremot svårigheterna med att bryta med

kriminalitet. Det framgick tydligt att om inte ett miljöombyte skedde, alltså att man lämnar sitt område och sin vänskapskrets, så blev det svårt att hålla sig borta från kriminaliteten då motivationsfönstret är väldigt litet under processen att lämna kriminalitet.

Det framkom också att familjen är en betydelsefull faktor för att hoppa av kriminalitet då en del kriminella inte ville ge fel typ av förebild till bland annat syskon, men också att när de som lever ett kriminellt liv får barn så förändras självbilden och man vill inte identifiera sig med sin kriminella identitet längre. Familjen kom ofta som en betydande faktor i samband med att en annan typ av självbild skapades och ibland även i kombination av ”kriminell utmattning”. Problemet är bara att när en person vill lämna kriminalitet så är denna personen fortfarande kriminell i samhällets ögon. Under några intervjuer uppkom belastningsregistret som ett hinder för att söka, som de beskriver det, ett hederligt arbete.

Statistik från Brå visar bland annat på att brottslighet generellt sett går ner med åldern (Brå 2018). I flera av våra intervjuer framkom ålder som en faktor för individer att göra en exit från kriminalitet. Våra intervjupersoner nämnde att personer som varit kriminellt aktiva under en längre period i livet inte orkar leva det livet och vill lämna det livet, de ser oftast konsekvenserna av det livet, så som riskerna att förlora sitt liv eller att förlora en familjemedlems liv. Det framkommer också att de yngre kriminellt aktiva individerna inte ser konsekvenserna av det livet än och därför har svårare för att göra en exit ifrån kriminalitet.

Sammanfattningsvis är kriminalitet ett ämne som väcker mycket känslor, tankar och frågeställningar. Framförallt finns det mycket forskning kring området i sig. Vi har med vår uppsats velat belysa vilka faktorer som är betydelsefulla för den individ som vill lämna kriminalitet men att också hur viktigt det är med rätt typ av stöd för individen att orka lyckas lämna kriminalitet bakom sig och för att få med sig rätt typ av verktyg för att leva ett ”vanligt” liv.

6.1 Förslag på framtida forskning

Vi tycker att diskussionen som flera av våra intervjupersoner förde kring en nationell lösning är något att se vidare på då många av de socialarbetare som vi intervjuade beskrev det som ett hinder att det inte fanns någon typ av lösning på det planet ännu, vilket försvårar processen att lämna kriminalitet. Det är ett stöd som behövs men ännu inte finns. Det är därför av stort värde att fortsätta se vidare på hur stödet kan utvecklas för att integrera de individer som inte vill identifiera sig som kriminella längre.

7. Referenslista

Bryman, Alan (2016, uppl.3) Samhällsvetenskapliga metoder. Malmö: Liber

Brå (2018) Personer lagförda för brott.

https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e1ab60/1559115026093/Sammanfattning_lagforda_2018.pdf . [Hämtat: 2020-04-24].

Calverley, Adam. (2013). *Cultures of desistance: rehabilitation, reintegration and ethnic minorities*. London: Routledge.

Carlsson, C., 2012. Using 'Turning Points' to Understand Processes of Change in Offending. *The British Journal of Criminology*, 52(1), pp.1–16.

Giddens, Anthony & Sutton, Philip W. (2014). *Sociologi*. 5., rev. och uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur.

Goffman, Erving (2014). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Hermansson, Klara (2018). Den svenska tryggheten – En studie av kriminalpolitisk symbol. I: Edling, Christofer & Eldén, Sara (red.) (2018). *Det svenska politiska landskapet inför valet 2018*. Lund: Sveriges Sociologförbund.

Hunter, Ben & Farall, Stephen (2018) Emotions, Future Selves and the Process of Desistance, *The British Journal of Criminology*, Volume 58, Issue 2, Pages 291–308.

Jacobsen, Dag Ingvar (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 2., uppdaterade och utök. uppl.

Kazemian, Lila & Maruna, Shadd (2009) Desistance from Crime. In: Krohn, Marvin D., Lizotte, Alan J. & Hall, Gina Penly (red.) (2009). *Handbook on crime and deviance*. New York: Springer.

Kriminalvården (2019) Vägen ut ur gänget “*Om manligheter, broderskap och svikna förhoppningar*”. Norrköping: Kriminalvården.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Laub, J. & Sampson, R., 2001. Understanding Desistance from Crime. *Crime and Justice*, 28, pp.1–69.

Maruna, S. and Roy, K. (2007) ‘Amputation or Reconstruction? Notes on the Concept of “Knifing Off” and Desistance From Crime’, *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23(1), pp. 104–124.

Maruna, Shadd & LeBel. Thomas P (2010) The desistance paradigm in correctional practice: from programs to lives. In: McNeill, Fergus (2010). "*Offender supervision: new directions in theory, research and practice*"

McNeill, F., Farrall, S., Lightowler, C., and Maruna, S. (2012) How and why people stop offending: discovering desistance.

<https://www.iriss.org.uk/resources/insights/how-why-people-stop-offending-discovering-desistance> [Hämtat: 2020-04-27].

McNeill, Fergus & Maruna, Shadd (2008). Giving up and giving back: desistance, generativity and social work with offenders. In: McIvor, Gill & Raynor, Peter (red.) (2008). *Developments in social work with offenders*. London: Jessica Kingsley

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem*. 2., omarb. utg. Stockholm: Natur & kultur.

Månsson, Sven-Axel (2013). Interaktionistiska perspektiv på studiet av sociala problem-processer, karriärer och vändpunkter. I: Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2013): *Perspektiv på sociala problem*. 2., omarb. utg. Stockholm: Natur & kultur.

Runell, L. L. (2018). Becoming a social work professional after incarceration. *Journal of Social Work*.

Sarnecki, Jerzy (2017): *Brottsligheten och samhället*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab.

Bilaga 1

Informationsbrev om vår studie - vägen ut ur kriminalitet

Hej!

Vi heter Frida och Sara och vi studerar sjätte terminen på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Vi ska skriva vår C-uppsats om kriminalitet. Syftet med uppsatsen är att studera hur vägen ut ur kriminalitet ser ut, inklusive hur stödet ser ut för någon som vill hoppa av den kriminella banan. Vi hoppas på att med denna studie få en ökad förståelse för hur processen ser ut kring exitprocessen.

Vi vill poängtera att deltagandet är helt anonymt och att vi kommer förhålla oss till de forskningsetiska riktlinjerna. Vi kommer gärna in och besöker er i person och berättar lite mer om studien om det skulle vara värdefullt.

Deltagandet i studien innebär att en intervju kommer att genomföras och beräknas ta omkring 45 minuter. Hela intervjun kommer att spelas in och kommer att behandlas konfidentiellt, vilket betyder att intervjupersonerna avidentifieras och behandlas i enlighet med bestämmelser i sekretesslagen. Din medverkan är frivillig och kan när som helst avbrytas.

Vi hoppas på att du vill dela med dig av dina erfarenheter till oss.

Med vänliga hälsningar

Frida Westberg och Sara Zebardast

Vid frågor kontakta:

Frida Westberg

Epost: gusfridawe@student.gu.se

telefon: 070-*****

Sara Zebardast

epost: guszebsa@student.gu.se

telefon: 070-*****

Handledare: Linnéa Österman

epost: Linnea.osterman@gu.se

Bilaga 2.

Samtyckesformulär

Jag har informerats om studiens syfte och förstår vad mitt deltagande i denna studien innebär.

Deltagande är frivilligt och att jag kan när som helst under intervjun välja att inte svara på en fråga eller att välja att avbryta deltagandet.

Intervjun kommer att spelas in och därefter transkriberas. Inspelningen och intervjuutskriften kommer att raderas efter godkänd examination.

Deltagandet i studien är anonymt och ingen utomstående kommer att få ta del av intervjumaterialet.

Jag har tagit del av ovanstående information:

Namnunderskrift:

Datum:

Bilaga 3.

Intervjuguide 1 - intervjupersoner som arbetar som stöd & själv har en kriminell bakgrund

- Tack för att du vill ställa upp på intervju!
- Vill du berätta lite om din roll i organisationen?
- När började du arbeta som stöd för personer som ville lämna det kriminella livet?
- Vad finns det för stöd för personer som vill lämna det kriminella livet?
- Vad är anledningen till att personer väljer lämna det kriminella livet, utifrån din erfarenhet?
- Vilka svårigheter finns det för personer som vill bryta med en kriminell livsstil, enligt din erfarenhet?
- Vad var det som gjorde att du valde att bryta med kriminalitet? Varifrån fick du hjälp och stöd för att förändra ditt liv?
- Hur kunde dessa insatser hjälpa dig på din väg ut ur kriminalitet?
- Vilka svårigheter upplevde du fanns med att bryta med en kriminell livsstil? Vad gjorde du för att komma förbi svårigheterna?
- Vi har täckt ganska mycket, men finns det något du skulle vilja lägga till som du anser är relevant för vägen ut som vi inte har pratat om?
- Hur upplevde du intervjun?

Bilaga 4

Intervjuguide 2 - för intervjupersoner som arbetar som stöd för personer som hoppat av det kriminella livet

- Tack för att du vill ställa upp på intervju!
- Vill du berätta lite om din roll i organisationen?
- När började du arbeta som stöd för personer som ville lämna det kriminella livet?
- Vad finns det för stöd för personer som vill lämna det kriminella livet?
- Vad är anledningen till att personer väljer lämna det kriminella livet, utifrån din erfarenhet?
- Vilka svårigheter finns det för personer som vill bryta med en kriminell livsstil, enligt din erfarenhet?
- Vad gör ni för att hjälpa personen att komma förbi svårigheterna?
- Vad mer behövs för att hjälpa personer från sin kriminella livsstil?
- Vi har täckt ganska mycket, men finns det något du skulle vilja lägga till som du anser är relevant för vägen ut som vi inte har pratat om?
- Hur upplevde du intervjun?